

**Житомирський дошкільний навчальний
заклад № 56**

**ВПРОВАДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНО-
РОЗВИТКОВИХ ВПРАВ НА ЗАСАДАХ
БІОЕНЕРГОПЛАСТИКИ В СИСТЕМУ
РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ
ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ**

Практичний посібник

**Житомир
2024**

Систему роботи вихователя Голікової Аліни Михайлівни на тему: «Впровадження корекційно-розвиткових вправ на засадах біоенергопластики в систему роботи з дітьми, що мають порушення мовлення» схвалено та рекомендовано до поширення рішенням педагогічної ради ЖДНЗ №56 (протокол №2 від 04.12.2023 року).

Автор посібника: Голікова Аліна Михайлівна, вихователь ЖДНЗ № 56

Рецензент: Танська Валентина Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка

Представлена система авторських дидактичних вправ на засадах біоенергопластики спрямована на підвищення результативності корекційної допомоги, прискорення виправлень порушень звуковимови, розвитку дрібної моторики у дітей зі зниженими кінестетичними відчуттями, допомогу у реалізації психофізичних потреб розвитку дитини.

Створена педагогом система вправ на засадах біоенергопластики сприяє значному підвищенню інтересу дітей до навчання.

Практичний посібник містить опис системи ігрових вправ з розробленими до них корекційними завданнями, покроковими рекомендаціями щодо використання, добірками артикуляційних вправ, синхронних рухів рук, віршованих текстів до кожної вправи. Надзвичайно доречними в посібнику є запропоновані педагогом авторські казки, відеоролики, цікаві атрибути для заохочення дітей до фантазування та імпровізації під час виконання вправ на творчому етапі засвоєння.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I БІОЕНЕРГОПЛАСТИКА ЯК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВА ТЕХНОЛОГІЯ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ.....	5
1.1. Біоенергопластика як здоров'язбережувальна технологія в освітній діяльності з дітьми дошкільного віку.....	5
1.2. Цінність та переваги впровадження вправ на засадах біоенергопластики в освітній діяльності.....	7
1.3. Мета та умови використання вправ на засадах біоенергопластики.....	8
РОЗДІЛ II ВПРОВАДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИХ ВПРАВ НА ЗАСАДАХ БІОЕНЕРГОПЛАСТИКИ В СИСТЕМУ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ.....	10
ВИСНОВКИ.....	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	19
ДОДАТКИ	20
Додаток 1 Вікові норми розвитку мовлення дошкільників.....	20
Додаток 2 Вправи для обстеження.....	21
Додаток 3 Класифікація артикуляційних вправ.....	22
Додаток 4 Артикуляційні вправи на засадах біоенергопластики.....	23
Додаток 5 Пальчикові вправи з предметами, які рекомендовані для застосування на творчому етапі біоенергопластики.....	49
Додаток 6 Авторські казки у формі презентацій, які допоможуть дітям при виконанні вправ на творчому етапі біоенергопластики.....	56
Додаток 7 Атрибути, які допоможуть підвищити інтерес до виконання вправ на творчому етапі біоенергопластики.....	61
Додаток 8 Термінологічний словник	67

ВСТУП

*«Чим більше впевненості в рухах дитячої руки,
тим виразніша мова дитини,
чим більше майстерності в дитячій руці,
тим дитина розумніша»*

В. О. Сухомлинський

Актуальність. Однією з найважливіших умов всебічного повноцінного розвитку дітей є мовлення. Чим багатше і граматично правильніше у дитини мовлення, тим легше їй висловлювати свої думки, розуміти інших, комунікувати в суспільстві.

Мовлення – результат узгодженої діяльності багатьох ділянок головного мозку, це складний психофізіологічний процес, який розвивається під час становлення організму, тісно пов'язаний з розвитком розумових і рухових здібностей дитини, є основою формування дитини в цілому як гармонійної та цілісної особистості.

Завдяки роботі органів артикуляції, які виконують накази, що надходять з мозку, дитина правильно вимовляє різні звуки як ізольовано, так і в мовному потоці.

Вже з раннього дитинства малюк здійснює безліч різних артикуляційних і мімічних рухів язиком, губами і щелепою, супроводжуючи ці рухи гулінням, лепетом. Вони виконують функцію гімнастики в природних умовах життя. Адже для чіткої артикуляції звуків мови потрібні сильні, пружні і рухливі органи артикуляції - язик, губи, піднебіння, щелепа.

В головному мозку поруч з мовною зоною знаходиться моторна зона - проекція кисті руки. Узгодженість діяльності моторної і мовної зон виявляється в тому, що людина, під час розмови, допомагає собі жестами, такий взаємозв'язок можна спостерігати, коли дитина мимоволі відкриває ротик, висовує язик при зосередженій діяльності. Тому при наявності порушень мовлення у дітей спостерігаються, як правило, недорозвиненість розвитку

дрібної моторики, як показник тісної взаємозалежності між мовною і моторною діяльністю.

Статистика Центру громадського здоров'я України свідчить, що порушення у вимові звуків і побудові речень сьогодні мають понад 70% дошкільників. Така статистика демонструє яскраво виражену тенденцію до стійкості мовленнєвих порушень нині. Досвід роботи свідчить про те, що зросла кількість дошкільнят з мовленнєвими порушеннями та виражену тенденцією до ускладнених типів цих порушень.

Наукові дослідження вказують на те, що мовленнєві порушення у дітей, самі по собі, не зникають і негативно впливають на подальший розвиток, а саме, на формування фонематичних процесів і лексико-граматичну компетенцію дитини, ускладнюючи процес навчання в майбутньому. Тому важливо вчасно помітити порушення мовлення в дитини та надати їй відповідну корекційно-розвиткову допомогу. У зв'язку з чим ми, педагоги, постійно в пошуках нових ефективних шляхів організації корекційної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями.

Отже, саме важливість і актуальність питання надання дитині, яка має порушення мовлення, в дошкільному віці вчасної відповідної допомоги з боку педагогів і батьків зумовили нашу роботу над визначеною темою.

Метою нашої роботи було створення системи авторських вправ, які допомагають підвищити результативність корекційних занять, прискорюють виправлення порушень звуковимови, сприяють розвитку дрібної моторики у дітей зі зниженими кінестетичними відчуттями, допомагають реалізації психофізичних потреб розвитку дитини. Вагомим завданням при створенні системи вправ було завдання підвищення інтересу дітей до навчання.

Практична значимість. Добірка ігор та вправ на засадах біоенергопластики стане в нагоді вихователям дошкільних закладів, вчителям початкової ланки навчання, асистентам вихователів, вчителям-логопедам та батькам в організації занять з дітьми дошкільного віку загального розвитку та з дітьми з особливими освітніми потребами.

РОЗДІЛ І БІОЕНЕРГОПЛАСТИКА ЯК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВА ТЕХНОЛОГІЯ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ

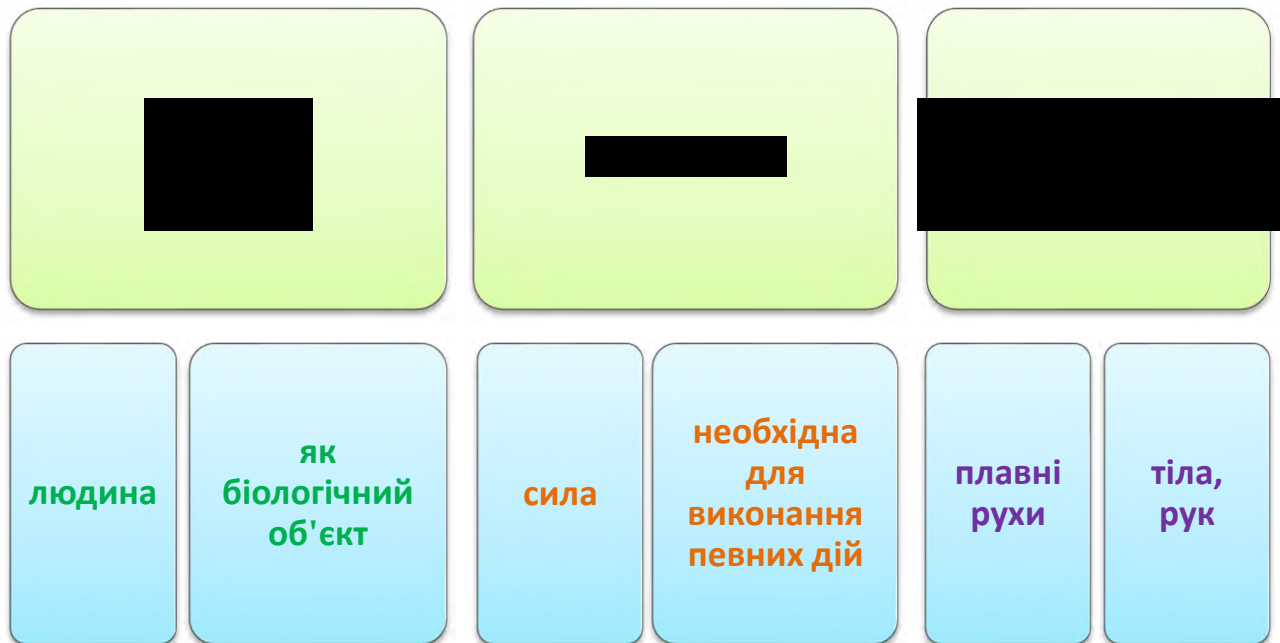
1.1. Біоенергопластика як здоров'язбережувальна технологія в освітній діяльності з дітьми дошкільного віку

З досвіду роботи слід відзначити, що у дошкільнят з мовленнєвими порушеннями (Додаток 1) часто спостерігаються такі супутні порушення розвитку:

- *Несформованість загальної моторики, нестійкий м'язовий тонус*, що виявляється у вайлуватості рухів, розкоординованості, поганій орієнтації в просторі. При збільшенні динамічного навантаження у таких дітей знижується якість виконання рухів, нездатність утримувати групи м'язів в одному положенні, порушується темп, ритм, плавність, з'являються мимовільні рухи.
- *Несформованість дрібної та артикуляційної моторики*, що виявляється у складності дітей виконувати артикуляційну гімнастику: чим складніше завдання для язика та щелепи, тим активніше включаються в роботу пальчики, з'являються нав'язливі, нестійкі, мінливі рухи кисті рук; спастична застиглість пальців у неприродньому положенні.
- *Емоційно-вольова незрілість*, що проявляється у швидкій втомі дітей, неточних рухах, хвилюванні.
- *Порушення пам'яті, уваги, пізнавальної діяльності*.
- *Труднощі соціальної взаємодії в колективі однолітків*, що пов'язано з проблемами налагодження комунікації.

При корекції порушень звуковимови ми традиційно використовуємо вправи артикуляційної гімнастики, які спрямовані на тренування органів артикуляційного апарата, відпрацювання певних положень губ, язика, щелепи, необхідних для правильної вимови звуків. Щоденне проведення традиційної артикуляційної гімнастики знижує інтерес у дітей до цього процесу, що в свою чергу призводить до зменшення розвивального ефекту від виконання артикуляційних вправ.

Значно підвищити результативність корекційних занять, на нашу думку, можна завдяки поєднанню традиційних вправ артикуляційної гімнастики з рухами кисті рук. Новим і цікавим напрямком цієї роботи є *біоенергопластика*.

Автором цієї методики є кандидат педагогічних наук Курис Ірина Вікторівна. Біоенергопластика – це технологія, яка передбачає сполучену роботу пальців і кистей рук та артикуляційного апарату, при якій рухи рук імітують рухи органів артикуляційного апарату.

1.2. Цінність та переваги впровадження вправ на засадах біоенергопластики в освітній діяльності

Використання комплексу вправ на засадах біоенергопластики в корекційно-розвитковій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами допомагає:

- розвинути рухливість артикуляційного апарату;
- підвищити інтерес дитини до діяльності;
- підтримувати позитивний емоційний стан дитини;
- активізувати природний розподіл біоенергії в організмі, завдяки пластичним, вільним та спільним рухам руки й артикуляційного апарату;
- швидко прибрати зорову опору – дзеркало під час виконання артикуляційних вправ і перейти до виконання вправ за відчуттями, оскільки в житті діти не бачать свою артикуляцію.

1.3. Мета та умови використання вправ на засадах біоенергопластики

Застосування методу біоенергопластики сприяє активізації функціонування у мовленнєвих центрах кори головного мозку індукційних процесів і відповідно їх узгодженої діяльності.

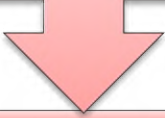

Вправи на засадах біоенергопластики необхідно виконувати з дотриманням умов:

- Вибір конкретної вправи визначається етапом (кроком) роботи та індивідуальними особливостями і можливостями конкретної дитини.
- Вправи з біоенергопластики на початкових етапах проводять індивідуально, пізніше дітей можна поєднувати в підгрупи на основі подібності порушених звуків.
- Вправи виконують з положення сидячи або стоячи. Основне вихідне положення у вправах майже однакове: голова в положенні прямо, губи та зуби зімкнуті, руки зігнуті в ліктях на рівні грудей.
- Проведення вправи має розпочинатися показом рухів рук дорослим, супроводжуючи їх віршованим текстом. Потім дитина виконує артикуляційну вправу разом з дорослим. При засвоєнні рухів вправи під римований текст озвучений дорослим, дитина виконує рухи самостійно. І лише на останньому етапі (кроці) дитина виконує рухи з промовлянням віршованого тексту у різному темпі, з різною швидкістю виконання.
- Вправи, які діти навчилися виконувати синхронно в підгрупах можуть бути включені у фронтальні форми роботи та закріплюються щодня, не менше двох разів — після вранішньої гімнастики і після денного сну.
- Під час виконання кожної вправи діти орієнтуються на темп, заданий дорослим, на його рахунок (від 1 до 5; від 1 до 10) та зразки рухів рук. При оволодінні рухами темп вправи поступово прискорюється, рухи ускладнюються.
- До артикуляційної вправи рухи рук можна змінювати або ускладнювати. Проте рухи мають бути плавні та синхронні.
- Слід пам'ятати, що вправи засвоюються швидше і краще в ігровій та емоційній формі. Наприклад, можна використати ляльку-рукавичку або на провідній руці дитини намалювати очі і ротик уявного чоловічка тощо.
- Вивчені вправи вихователь може об'єднувати в комплекси. Комплекс має містити як статичні вправи на утримання певного артикуляційного положення та динамічні вправи на багаторазове повторення дитиною одного і того ж руху. (Додаток 3).

**РОЗДІЛ II ВПРОВАДЖЕННЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИХ ВПРАВ
НА ЗАСАДАХ БІОЕНЕРГОПЛАСТИКИ В СИСТЕМУ РОБОТИ З
ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ**

**Корекція звуковимови з використанням
вправ на засадах біоенергопластики
відбувається покроково**

1

• СПОСТЕРЕЖЕННЯ

2

• ПІДГОТОВЧИЙ

3

• ПОЧАТКОВИЙ

4

• ФОРМУЮЧИЙ

5

• ОСНОВНИЙ

6

• ТВОРЧИЙ

Перший крок - СПОСТЕРЕЖЕННЯ

На даному етапі педагогом визначаються індивідуальні особливості розвитку дітей та стан дрібної артикуляційної моторики; вміння зосереджувати увагу на мовленнєвих вказівках дорослого та рухах кисті рук (враховуються результати обстеження та спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, а саме за рухливістю органів артикуляції, мімічної моторики, розвитком загальної і дрібної моторики).

Як правило, у дітей з мовленнєвими порушеннями спостерігаються труднощі:

- несформованість загальної, дрібної та артикуляційної моторики;
- швидка втомлюваність;
- незкоординованість рухів;
- порушення слухової та зорової уваги.

Спосіб виконання: Педагог проводить обстеження будови і рухливості органів артикуляції, дрібної моторики, щоб з'ясувати можливості виконання артикуляційних вправ дитиною використовуючи добірку вправ (Додаток 2)

РЕКОМЕНДАЦІЇ: За результатами обстеження слід підібрати комплекс артикуляційних вправ відповідно до мовленнєвих порушень.

Другий крок - ПІДГОТОВЧИЙ

На даному етапі дитина знайомиться з органами артикуляції, вчиться виконувати артикуляційну вправу (Додаток 4) - для губ, язика або щелепи за стандартною методикою, вправляються у правильному виконанні перед дзеркалом. Руку дитини до вправи не потрібно залучати. При цьому вихователь, що демонструє артикуляційну вправу, синхронно супроводжує її показ рухами однієї руки (Додаток 4).

Спосіб виконання: Дитина повторює артикуляційну вправу за вихователем. Педагог з метою допомогти дитині засвоїти вправу, синхронно повторює артикуляційні рухи рухом своєї руки.

РЕКОМЕНДАЦІЇ: При підборі вправ для артикуляційної гімнастики слід передбачати ті рухи і положення органів артикуляційного апарату, в результаті яких утворюються звуки. Наприклад: «Слоник» , «Чашечка» - для утворення шиплячих звуків; «Коник», «Індичок» - для утворення сонорних звуків тощо.

Третій крок – ПОЧАТКОВИЙ

На даному етапі до виконання артикуляційної вправи (Додаток 4) залучається домінантна рука дитини.

Дитина вчиться одночасно тримати позу руки та повторювати рухи артикуляції, відчувати напруження та розслаблення м'язового тону.

Спосіб виконання: З метою ритмічного виконання вправи, можуть бути застосовані вихователем рахунок або музичний супровід. При цьому дитина повторює артикуляційну вправу та рухи руки за вихователем, який показує чіткий зразок.

РЕКОМЕНДАЦІЇ: Спочатку виконання артикуляційної вправи в поєднанні з рухами руки відпрацьовується з кожною дитиною індивідуально. При потребі надається допомога дорослого. Лише при повному засвоєнні конкретної дитини даного завдання діти об'єднуються в групи для колективного і синхронного виконання.

Четвертий крок – ФОРМУЮЧИЙ

На даному етапі до виконання артикуляційної вправи (Додаток 4) разом з домінантною рукою дитини залучається не домінантна рука. Дитина вчиться одночасно синхронно виконувати рухи рук та артикуляційні вправи, продовжує вчитися відчувати напруження та розслаблення м'язового тону.

Цей крок роботи з використанням вправ на засадах біоенергопластики найскладніший, тому що сформувати точні, ритмічні та скоординовані рухи не домінантної руки значно важче ніж домінантної.

При виконанні вправ, у дітей можлива поява мимовільних, нестійких, нав'язливих рухів кистей рук.

Спосіб виконання: Дитина синхронно повторює артикуляційну вправу з рухами обох рук за вихователем, який показує чіткий зразок.

РЕКОМЕНДАЦІЇ: Під час виконання вправ важливо регулювати динамічне навантаження відповідно можливостей та індивідуальних особливостей дітей, щоб не знижувалася якість виконання рухів артикуляції та руки

П'ятий крок – ОСНОВНИЙ

На даному етапі здійснюється автоматизація виконання артикуляційних вправ (Додаток 4) в поєднанні з рухами обох рук; удосконалюються і узгоджуються рухи та положення органів артикуляції з рухами та положеннями обох рук.

Дитина вчиться відтворювати напруження та розслаблення м'язового тону, уникати зайвих рухів інших частин тіла.

При досконалому засвоєнні вправ на попередньому етапі до виконання артикуляційної вправи в поєднанні з рухами обох рук доцільно пропонувати додатково промовляння віршованого тексту.

Спосіб виконання: Дитина повторює артикуляційну вправу та рухи рук за вихователем, який показує чіткий зразок, щоб допомогти дитині автоматизувати виконання вправи, призвичаїтися синхронно відтворювати рухи артикуляції та рухи рук.

РЕКОМЕНДАЦІЇ: Діяльність дитини ускладнюємо віршованими текстами вибірково, залежно від індивідуальних можливостей дитини та рівня засвоєння конкретної вправи.

Шостий крок – ТВОРЧИЙ

"ФАНТАЗЕРИ"

На даному етапі продовжується робота по вдосконаленню мовної моторики, відпрацюванню синхронізації складних рухів артикуляції та рухів рук. Можливе поєднання вправ на засадах біоенергопластики з розповіданням казок, читанням оповідань, віршів, пальчикових ігор з метою заохочення дитини до самостійного виконання артикуляційних вправ з рухами рук.

Спосіб виконання: Вправи діти виконують самостійно, імпровізують, фантазують. Вихователь залучається до показу зразка лише за умови виникнення у дитини труднощів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ: При відпрацюванні синхронізації складних рухів артикуляції та рухів рук слід заохочувати дітей до фантазування, імпровізації у виконанні вправ.

Підвищенню інтересу до виконання вправ на засадах біоенергопластики на даному етапі додасть використання цікавих атрибутів і різноманітних художніх творів, а саме :

- персонажі пальчикового театру (Додаток 7 – фото 1);
- ігрові атрибути для пальчикових вправ та ігор:
 - капелюшки (Додаток 7 – фото 2),
 - гонзики – оченята на пальчик (Додаток 7 – фото 3),
 - помпони, резинки, щіточки, серветки, липучки, прищіпки (Додаток 7 – фото 4);
- рукавички (Додаток 7 – фото 5);
- вірші, оповідання та казки (Додаток 5, Додаток 6),
- відеоролики та презентації до вправ (Додаток 5, Додаток 6)

ВИСНОВКИ

Аналіз використання авторських вправ в освітній та корекційно – розвитковій роботі з дітьми, що мають порушення мовлення, свідчить про значне підвищення якості освітнього процесу, можливість забезпечення інтеграційного та діяльнісного підходу в реалізації освітніх та корекційних завдань.

Важливо зазначити, що використання представлених дидактичних вправ із застосування біоенергопластики у корекції звуковимови дітей дошкільного віку сприяло:

- суттєвому підвищенню інтересу дітей до навчальної діяльності, адже завдяки цікавим вправам вона перетворюється в захоплюючу гру;
- позитивній динаміці у розвитку артикуляційної, пальчикової моторики, укріпленню м'язового апарату кисті рук і пальців, що полегшує оволодіння дітьми в майбутньому графо-моторними навичками письма;
- активізації та розвитку психічних процесів (уваги, мислення, пам'яті, сприймання);
- значному полегшенню постановки, автоматизації та введення звуків у мовлення;
- збагаченню словника, покращенню рівня засвоєння дітьми граматичних норм мовлення, активному використанню вихованцями у власному мовленні різних типів речень, образних виразів, порівнянь, антонімів, синонімів тощо;
- збагаченню образного мовлення завдяки художньому слову;
- активізації інтелектуальної діяльності, емоційно-вольової сфери дітей;
- розвитку почуття ритму, орієнтування у просторі;
- забезпеченню успішності дитини, формуванню впевненості у власних силах;
- формуванню дружніх відносин між дітьми в процесі комунікації;

- формуванню навичок самостійності, вмінь використовувати вільний час для самостійної цікавої і корисної діяльності;
- забезпеченню співпраці всіх учасників освітньо-корекційного процесу (логопеда, вихователя, батьків дітей з порушеннями мовлення).

Отже, аналізуючи результативність використання авторських дидактичних вправ в роботі з дошкільнятами, які мають особливі освітні проблеми, можна стверджувати, що їхнє використання прискорює виправлення порушень звуковимови, сприяє розвитку дрібної моторики у дітей зі зниженими кінестетичними відчуттями, є цікавим, ефективним та перспективним методом корекційної логопедичної роботи, вагомим компонентом на «освітньому шляху» садочка, що позитивно впливає на результативність навчальної та виховної роботи в цілому, дає можливість вдало забезпечувати індивідуальний та диференційований підхід, сприяє формуванню партнерських дружніх взаємин, допомагає підвищити мотивацію до корекційно-розвиткового процесу та відображається в позитивній динаміці корекції мовлення вихованців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегас Л. Д. Логопедичні практикуми: Навчально-методичний посібник. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2016 р. 123с.
2. Волкова І. Пальчикові вправи. Для всіх вікових груп. – Х.: Вид-во «Ранок», 2017 – 64 с. (Серія «Сучасна дошкільна освіта»)
3. Гричишкіна Ірина, Шкарупа Єлизавета «Порушення мовлення в дітей: що має знати вихователь?» : журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу» №11. Листопад 2023р.
4. Крупенчук О. І. Біоенергопластика та інтерактивна артикуляційна гімнастика. – Вид-во «Літера», 2022. – 64с.
5. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: навч.-метод. посіб. – Суми: ПП Кубраков С.Г., 2020. – 144с.
6. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників). – Вид. 3-є, перер. та доп. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 312 с.
7. Метод біоенергопластики як засіб корекційно-відновлювальної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення. URL.: <https://blankiua.com.ua/other/15814/index.html>
8. Ольховська І. П. Використання інноваційних технологій в формуванні зв'язного мовлення у дітей із тяжкими порушеннями мовлення. International scientific conference.URL:<http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/198/5621/11750-1?inline=1>
9. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / Білан О. І. - Вид.2-ге, зі зм. І доп. – Тернопіль: Мандрівець, 2022. – 216с.
10. Рібцун Ю. В. Дитина з порушенням мовленнєвого розвитку. – Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. – 40с. – (Інклюзивне навчання)

2-3 роки	1000-1200 слів	Вимовляє звуки: - Голосні - [а], [о], [у], [е], [и], [і] - Приголосні - [ф], [в], [т], [д], [н], [т'], [д'], [н'], [г], [к], [х], [й]	Переважають прості фрази, наявні часті граматичні помилки у вживанні числа, роду, відмінка, але мовлення можна зрозуміти
3-4 роки	1500-2000 слів	З'являються звуки - [с], [з], [ц], [с'], [з'], [ц'], [ш], [ж], [ч]. Може бути наявна звукозаміна шиплячих	Триває активна слоотворчість, вигадкування власних слів. Висловлювання короткі, складаються із трьох-чотирьох слів. З'являється більше прикметників, прислівників, числівників. За вимови складних слів може порушуватися послідовність складів, рухів.
4-5 років	2500-3000 слів	З'являються: - Звуки [л], [л'], [р], [р'] - Звукосполучення [дз], [дж], [шч] - Може бути не чітка вимова шиплячих і деяких сонорних звуків - [л], [л'], [р], [р']	З'являється багато прикметників, є прислівники і займенники. Трапляються складні префікси. Висловлювання складні, правильно оформлені. Інтенсивно розвивається монологічне мовлення, інтонаційна виразність
5-6 років	Близько 3500 слів	Звуковимова правильна. Може бути не чітка вимова звуків [л], [л'], [р], [р']	Мовлення граматично правильне, висловлювання повні і розгорнуті. Відсутні пропуски та перестановки звуків і складів; виняток становлять окремі складні незнайомі слова

ВПРАВИ ДЛЯ ОБСТЕЖЕННЯ

рухливості губ:

- ✚ Розтягнути губи в усмішці, витягнути трубочкою;
- ✚ покласти верхню губу на нижню і навпаки;
- ✚ вправи "Усмішка" - "Трубочка";
- ✚ вправа "Слоник".

рухливості язика:

- ✚ Показати широкий - вузький язик; покласти широкий язик на верхню губу - на нижню губу;
- ✚ кінчик язика підняти, опустити;
- ✚ вправи «Годинник» - «Гойдалка»;
- ✚ вправи "Коник" - "Грибочок";
- ✚ вправа "Голочка".

рухливості щелепи:

- ✚ Порухати нижньою щелепою вперед, праворуч, ліворуч;
- ✚ широко відкрити рот, закрити його;
- ✚ висунути нижню щелепу вперед, потім відтягнути її назад.

рухливості щік:

- ✚ Надути обидві щічки, по чергово надувати щічки;
- ✚ втягувати щічки,

рухливості кистей рук:

- ✚ Показати долоньки, повернути їх внутрішньою стороною вниз (вверх);
- ✚ назвати пальчики, стиснути кулачки; розчепірити пальчики – зімкнути пальчики;
- ✚ порухати долоньками вліво-вправо, вгору-вниз.

Класифікація артикуляційних вправ

Статичні

утримання органів артикуляції в певному положенні протягом 2-5 секунд

сприяють розвитку м'язової сили, динамічної організації руху, допомагають дитині прийняти правильне артикуляційне та пальчикове положення.

"Посмішка", «Бегемот»,
«Слоник», «Лопатка»,
«Чашечка», «Вітрило»,
«Гірка», «Голочка»,
«Парканчик»,
«Грибочок»

Динамічні

багаторазове повторення дитиною одного і того ж руху

нормалізують м'язовий тонус, переключення рухів, роблять їх точними, легкими, ритмічними.

«Печемо млинці»,
«Годинник», «Гойдалка»,
«Футбол», «Конячка»,
«Смачне варення»,
«Маляр», «Барабанчик»,
«Молоточок», «Індичок»,
«Почистимо зубки», «Шухляда»,
«Гармошка», «Гребінець»

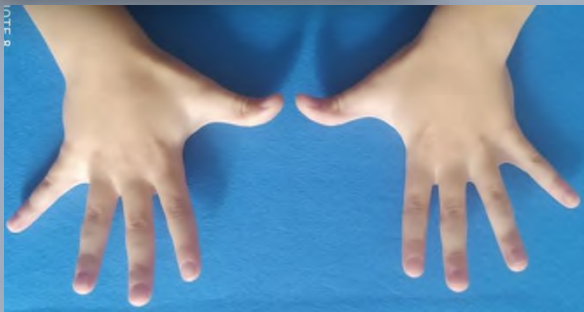
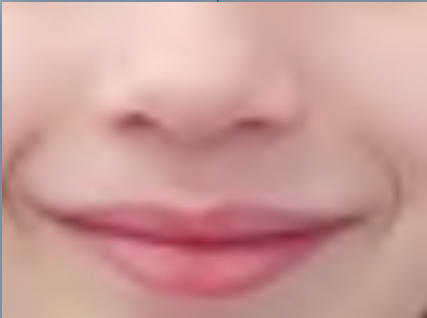
АРТИКУЛЯЦІЙНІ ВПРАВИ НА ЗАСАДАХ БІОЕНЕРГОПЛАСТИКИ

«ПОСМІШКА»

Завдання: Зміцнювати м'язи губ та рук. Формувати в дитини почуття напруження та розслаблення.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа :

Посміхнутися, губи зімкнути, утримувати язик так, щоб зубів не було видно.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

долоня повернена внутрішньою стороною вниз, пальчики розчепірені віялом. На рахунок «один» - пальчики розчепірюються одночасно з посмішкою (5-10 секунд), на рахунок «два» - долоня згортається в кулак.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

долоні повернені внутрішньою стороною вниз, пальчики розчепірені віялом. На рахунок «один» - пальчики розчепірюються одночасно з посмішкою (5-10 секунд), на рахунок «два» - долоні згортаються в кулак.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Губи разом ми складемо..."**

*Губи разом ми складемо
І до вушок потягнемо.
Дотягнулись, посміхнулись
І на місце повернулись.*

(губи разом)

(вправа «Посмішка»)

(вправа «Посмішка»)

(губи разом)

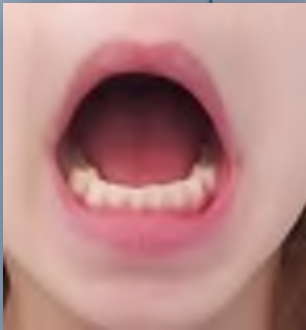
Рекомендації: Стежити, щоб губи залишалися зімкнутими та нерухомими.

«БЕГЕМОТ»

Завдання: Навчитися вільно відкривати і закривати рот, розслаблюючи м'язи язика. Утримувати губи та язик в заданому положенні.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, повільно відкрити рот (як для співу звуку «а»: «а-а-а»). Утримувати його в такому положенні відраховуючи від 1 до 10, повільно закрити рот. Язик лежить у роті спокійно, не відтягується назад, кінчик язика біля передніх зубів.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, чотири пальці зімкнуті і, великий палець притиснутий до вказівного. Коли рот відкривається, великий палець опускається вниз, чотири пальці піднімаються вгору.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, чотири пальці, на кожній долоні, зімкнуті і великі пальці притиснуті до вказівних. Коли рот відкривається, великі пальці опускаються вниз, інші пальці піднімаються вгору.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика:
"Бегемотик"

Рекомендації: Стежити, щоб язик не напружувався, лежав у роті спокійно, не відтягувався назад, кінчик язика залишався біля передніх зубів. Уникати спастичності пальців в незвичайному положенні, зайвих рухів іншими частинами тіла.

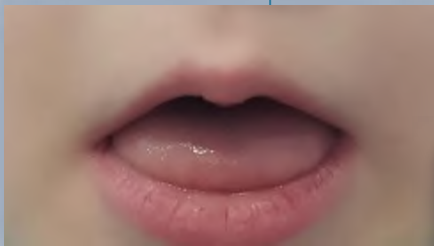
*Широко відкривмо ротик.
Наче справжній бегемотик. (вправа «Бегемот»)
А тепер закривмо ротик
Відпочиває бегемотик.*

«ЛОПАТКА»

Завдання: Відпрацьовувати вміння втримувати язик широким, спокійним, розпластаним; розслабити напружені м'язи язика, губ та руки.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, висунути широкий язик, розпластати його на нижній губі.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, великий палець притиснутий до середнього пальця, всі пальці зімкнуті. Позиція язика та руки співпадає.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, великі пальці притиснуті до середніх пальців, всі пальці зімкнуті. Позиція язика та рук співпадає.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Язичок лопаткою викладай"**

Рекомендації: Не розтягувати сильно губи, щоб не було напруження. Стежити, щоб не заверталася нижня губа. Не висувати язик далеко: він має лише накривати нижню губу. Долоня руки в спокійному стані, ненапружена. Стежити, щоб не було між пальцями щілин, зайвих рухів іншими частинами тіла.

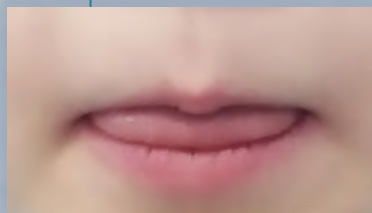
*Язичок лопаткою викладай
І спокійно потримай. (вправа «Лопатка»)
Нехай він відпочиває,
Навіть трохи подрімає. (вправа «Лопатка»)*

«ПЕЧЕМО МЛИНЦІ»

Завдання: Відпрацьовувати вміння утримувати язик та долоню руки широкими, спокійними, розслабивши їхні м'язи. Формувати в дитини відчуття розслаблення.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, висунути широкий язик, розпластати його на нижній губі, поплескуючи по язику губами, вимовляти склади ПЕ-ПЕ-ПЕ...

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, великий палець притиснутий до середнього пальця, всі пальці зімкнуті, прямі та ненапруженні. Долоня імітує рухи язика.

4 крок

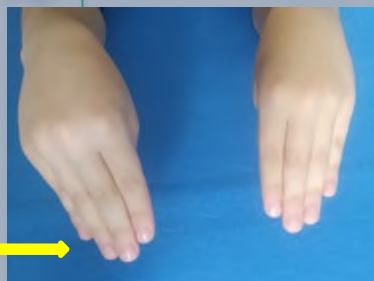
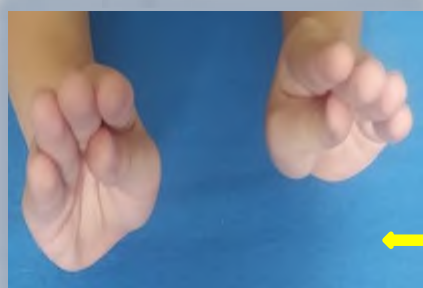
До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, великі пальці притиснуті до середніх пальців, всі пальці зімкнуті, прямі та ненапруженні. Долоні імітують рухи язика.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика:

"Ми печем млинці"

Рекомендації: Стежити, щоб не заверталася нижня губа, язик був широкий, його краї торкалися куточків рота. Поплескувати язик губами треба кілька разів на одному видиху. Стежити, щоб дитина, повторюючи склади, не затримувала дихання. Рухи артикуляції та руки ненапружені, між пальцями немає щілин. Уникати зайвих рухів іншими частинами

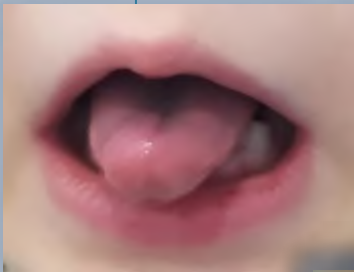
Ми печем млинці кругленькі, (вправа «Млинці») **м'яченькі та дуже смаченькі** (вправа «Млинці») **Коли буде їх багато** **запросимо друзів смакувати.** ((вправа «Млинці»))

«ГОЛОЧКА»

Завдання: Відпрацьовувати вміння втримувати язик напруженим. Зміцнювати подовжні, поперечні та вертикальні м'язи язика, нормалізувати м'язи долоні та пальців руки.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Відкрити рот, вузький язик висунути далеко вперед.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз. Всі пальці, крім вказівного, зібрані в кулак. Вказівний палець, одночасно з язичком, витягується вперед в момент висовування «голочки».

Утримувати в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз. Всі пальці, крім вказівних, зібрані в кулак. Вказівні пальці, одночасно з язичком, витягуються вперед в момент висовування «голочки».

Утримувати в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Язичок наш, як голку..."

Рекомендації: Стежити, щоб рот був широко відкритий, щоб кінчик язика не відхилявся вбік. Не завертати нижню губу. Уникати спастичного застигання пальців в неприродному положенні.

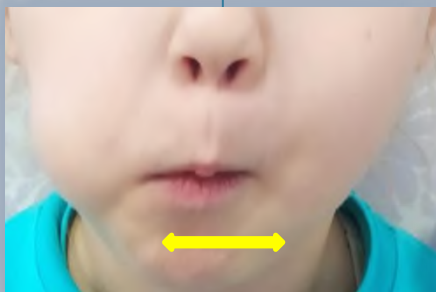
**Язичок наш, як голку,
Зробимо ми гостру, тонку.** (вправа «Голочка»)
**Раз, два, три, чотири, п'ять
починаю вишивати.** (вправа «Голочка»)

«ФУТБОЛ»

Завдання: Відпрацьовувати відчуття напруження рухів язика (вправо - вліво).
Зміцнювати та активізувати поперечні та подовжні м'язи язика.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

У закритому роті напружений кінчик язика вприти то в одну щоку, то в другу, відраховуючи від 1 до 10.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, стиснута в кулак, вказівний палець висунутий вперед, під рахунок кисть руки повертається вправо - вліво.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, стиснуті в кулаки, вказівні пальці висунуті вперед, під рахунок кисті рук повертаються вправо - вліво.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Я пограю у футбол"**

Рекомендації: Стежити, щоб язик напружувався, губи мають бути з'єднаними. Прикладаючи долоньку малюка до щоки, перевіряти ступінь напруження язика. Рухи руки та язика - синхронні.

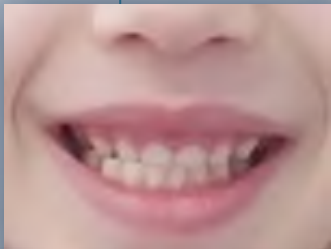
*Я пограю у футбол,
Та заб'ю в ворота гол! (вправа «Футбол»)*

«ПАРКАНЧИК»

Завдання: Зміцнювати м'язи губ та руки, закріплювати зоровий контроль за їхнім положенням. Формувати в дитини відчуття напруження та розслаблення. Нормалізувати м'язовий тонус, координацію рухів.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, зуби зімкнути, показати їх. Утримувати губи в такому положенні відраховуючи від 1 до 10. Прикус повинен бути природним, нижня щелепа не повинна висуватися вперед.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена вертикально, внутрішньою стороною вперед, пальці руки прямі, розчепірені, напружені. Утримувати в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені вертикально, внутрішньою стороною вперед, пальці рук прямі, розчепірені, напружені. Утримувати в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "За парканчик..."

Рекомендації: Стежити, щоб зуби були зімкнутими; губи та пальці не змикалися, були в стані напруження; не було спастичного застигання пальців в неприродному положенні. Уникати зайвих рухів іншими частинами тіла. Звертати увагу дітей на розслаблення м'язів після виконання вправи.

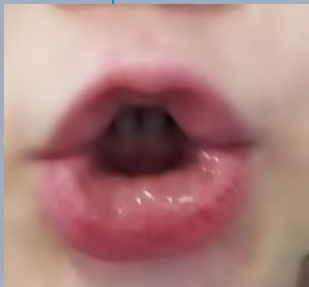
За парканчик, язичок (вправа «Парканчик»)
Від дощу сховався.
-Тихо вдома посиди
І нікуди ти не йди. (вправа «Парканчик»)

«СЛОНИК»

Завдання: Зміцнювати м'язи губ та нормалізувати м'язовий тонус, координувати рухи пальців, робити їх точними, легкими, ритмічними. Формувати кінестетичні вічуття, сприяти позбавленню мимовільних рухів, спастичності.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Рот закрити, губи зімкнути. Витягнути губи вперед, утримувати в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Пальці зібрати в пучок, великий палець притиснути до середнього. Долоня напружена в пучку. Повторення вправи не більше 5 – 6 разів.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Пальці обох рук зібрати в пучки, великі пальці притиснути до середніх. Долоні напружені в пучку. Повторення вправи не більше 5 – 6 разів.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Хоботок слоненя тягне"

Рекомендації: Стежити за напруженням висунутих уперед губ та напруженням долоні і пальців рук. Слідкувати, щоб пальці рук та губи не роз'єднувалися. Звертати увагу на особливі можливості дитини, уникати спастичності пальців в незвичайному положенні, зайвих рухів іншими частинами тіла.

Хоботок слоненя тягне.

Ось, ось, ось, банан дістане. (вправа «Слоник»)

Губи хоботом складай,

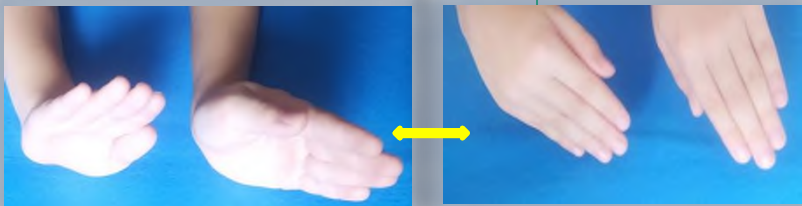
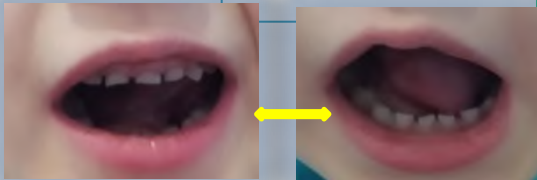
Слоника допомагай. (вправа «Слоник»)

«ПОЧИСТИМО ЗУБКИ»

Завдання: Розвивати рухливість м'язів язика, навчати дитину втримувати кінчик язика за зубами. Формувати кінестетичні відчуття, нормалізувати м'язовий тонус, вчити уникати мимовільних рухів.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, відкрити рот, показати зуби. Кінчиком язика «чистимо» верхні та нижні зуби зсередини, роблячи рухи язиком то в один бік, то в другий.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Одночасно виконуються рухи рукою: язичок біля нижніх зубів – долоня йде вниз, великий палець притиснутий до долоні, а всі інші пальці з'єднані та прямі, не напруженні; коли язик «чистить» верхні зуби – долоня піднімається вгору; рука імітує рухи язика – вліво і вправо.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Одночасно виконуються рухи руками: язичок біля нижніх зубів – долоні йдуть вниз, великі пальці притиснуті до долонь, а всі інші пальці з'єднані та прямі, не напруженні; коли язик «чистить» верхні зуби – долоні піднімаються вгору; руки імітують рухи язика – вліво і вправо.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Щоб зуби всі були біленькі"

Рекомендації: Стежити, щоб кінчик язика перебував біля ясен, а не ковзав по верхньому краю зубів. Звертати увагу на пальці руки: повинні бути один біля одного, не утворювати щілин між ними, не напруженні. Стежити, щоб рухи язика та руки були одночасні, уникати зайвих рухів.

ВІРШ:

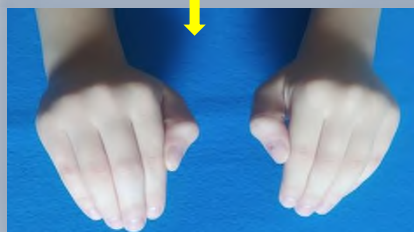
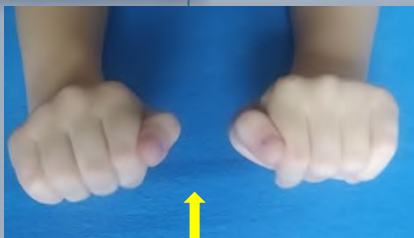
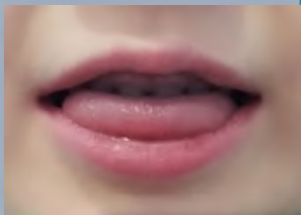
**Щоб зуби всі були біленькі,
Їх слід почистити гарненько,** (вправа «Почистимо зуби»)
**Щоб не хворіли, не темніли,
А наче зіроньки світили.** (вправа «Почистимо зуби»)

«ГРЕБІНЕЦЬ»

Завдання: Відпрацювати ненапружені рухи руки та язика (вперед - назад), утримувати язик широким і розслабленим. Розвивати артикуляцію та дрібну моторику пальців.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, напіввідкрити рот, покласти широкий язик на нижню губу. Притиснути язик верхніми зубами і протягувати між зубами всередину рота відраховуючи від 1 до 10. Потім закрити рот, тримати закритим відраховуючи від 1 до 5.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, великий палець притиснутий до долоні, всі інші пальці разом. Стиснути кулак. Повільно розтискаємо кулак імітуючи рух зубів по язику. Рухи повторюють 10 разів.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, великі пальці притиснуті до долонь, всі інші пальці разом. Стиснути кулаки. Повільно розтискаємо кулаки імітуючи рух зубів по язику. Рухи повторюють 10 разів.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Я волосся причешу"**

Я волосся причешу

Гребінець вам покажу. (вправа «Гребінець»)

Язичок вперед-назад.

Гарні зачіски в малят. вправа «Гребінець»

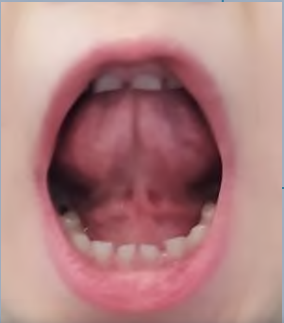
Рекомендації: Стежити, щоб язик ненапружувався, залишався широким, лежав на нижній губі, між пальцями не було щілин. Рухи руки та язика - синхронні.

«ВІТРИЛО»

Завдання: Відпрацювати вміння утримувати кінчик язика за верхніми зубами. Сприяти розвитку м'язової сили, динамічній організації руху; навчати дитину приймати правильне положення артикуляції та руки та відчувати напруження кінчика язика та пальців.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, відкрити рот, підняти язик за верхні передні зуби і уперти в альвеоли. Утримувати язик в такому положенні відраховуючи від 1 до 10. Потім повернутися у вихідне положення, закрити рот і утримувати відраховуючи від 1 до 5.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, злегка розслаблена, пальці випрямлені і зімкнуті. Руку з зімкнутими пальцями підняти вгору і трохи вигнути, утримувати відраховуючи від 1 до 10, потім повернути в початкове положення і утримувати відраховуючи від 1 до 5.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, розслаблені, пальці випрямлені і зімкнуті. Руку з зімкнутими пальцями підняти вгору і трохи вигнути, утримувати відраховуючи від 1 до 10, потім повернути в початкове положення і утримувати відраховуючи від 1 до 5.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Пливе по річці човник"

Рекомендації: Стежити, щоб кінчик язика був піднятий і розташовувався біля верхніх зубів, а його спинка була прогнута. Стан язика та пальців - напружений. Рухи руки та язика - синхронні.

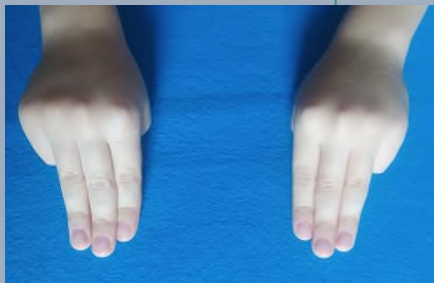
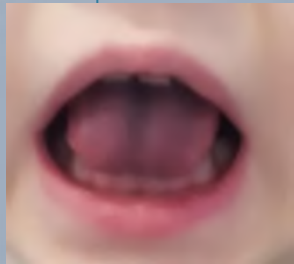
**Пливе по річці човник-
Жовтогарячий вогник.
Вітерець вітрило підіймає,
(вправа «Вітрило»)
Та наш човник підганяє.**

«ПІДМЕТЕМО ПІДЛОГУ»

Завдання: Розвивати рухливість м'язів язика та руки, формувати кінестетичні відчуття.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, широко відкрити рот, широким кінчиком язика виконувати рухи вперед-назад за нижніми зубами.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, три пальці – вказівний, середній та безіменний імітують рухи язика; а великий палець та мізинець притиснуті до долоні.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, по три пальці обох рук – вказівний, середній та безіменний імітують рухи язика; а великі пальці та мізинці притиснуті до долонь.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Час настав попрацювати"**

Рекомендації: Стежити, щоб під час виконання вправи кінчик язика був широким і починав рух від коренів нижніх зубів. Акцентувати увагу на тому, що кінчик язика ніби «викидає сміття», коли наближається до верхнього краю зубів. Слідкувати щоб долоня та пальці були ненапружені, рухи язика і пальців – одночасні.

ВІРШ:

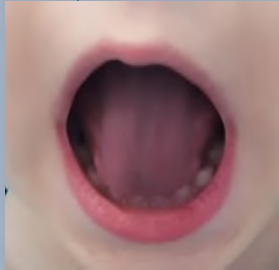
**Час настав попрацювати
і в будиночку прибрати.** (вправа «Підметемо підлогу»)
**Віник в руки ми візьмем
Та підлогу підметем.** (вправа «Підметемо підлогу»)

«ГІРКА»

Завдання: Відпрацювати піднімання спинки язика. Сприяти розвитку м'язової сили, динамічній організації руху; допомогти дитині прийняти правильне положення артикуляції та руки.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

Рекомендації: Стежити, щоб кінчик язика був опущений і розташовувався біля нижніх зубів, а його спинка була піднята до піднебіння, стан язика та пальців був напружений, одночасно виконувалися рухи язика та руки.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, відкрити рот, опустити язик за нижні передні зуби і уперти в альвеоли. Середню частину язика округлити, трохи просунути вперед. Утримувати язик в такому положенні відраховуючи від 1 до 10. Потім повернути язик в початкове положення, закрити рот і утримувати відраховуючи від 1 до 5.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, пальці випрямлені і зімкнуті, долоня злегка розслаблена. Притиснути великий палець до долоні, інші пальці згинаються та утворюють кулачок – «гірку». Утримувати відраховуючи від 1 до 10.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоня повернені внутрішньою стороною вниз, пальці випрямлені і зімкнуті, долоні злегка розслаблені. Притиснути великі пальці до долонь, інші пальці згинаються та утворюють кулачки – «гірку». Утримувати відраховуючи від 1 до 10.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"На гірці весело сидіти"**

ВІРШ:

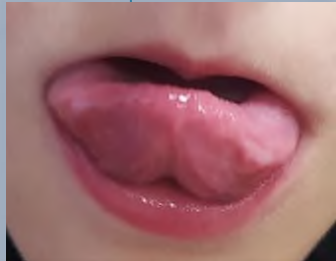
**На гірці весело сидіти,
Вниз летіти та радіти.** (вправа «Гірка»)
**Діток гірочка катає
Всіх навколо забавляє!** (вправа «Гірка»)

«СМАЧНЕ ВАРЕННЯ»

Завдання: Розвивати одночасну рухливість м'язів язика та долоні, відпрацьовувати рухи угору широкої передньої частини язика і руки, вміння швидко змінювати положення рук і язика. Нормалізувати м'язовий тонус, координувати рухи, робити їх точними, ритмічними.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Напіввідкрити рот і широким кінчиком язика проводити по верхній губі, виконуючи рухи зверху вниз.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вверх, великий палець притиснутий до долоні, всі інші пальці разом – синхронно відтворюють рухи язика.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вверх, великі пальці притиснуті до долоні, всі інші пальці разом – синхронно відтворюють рухи язика.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Ми варення скуштували"**

Рекомендації: Стежити, щоб нижня щелепа залишалася нерухомою, язик був широким, його краї торкались куточків рота. Долоня та язик ненапружені; пальці один біля одного; великий палець не робить зайвих рухів.

ВІРШ:

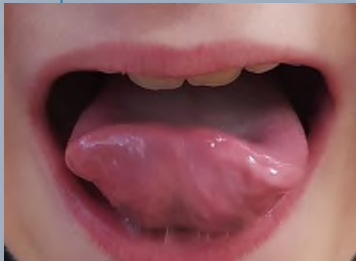
**Ми варення скуштували
Потім губки облизали.** (вправа «Смачне варення»)

«ЧАШЕЧКА»

Завдання: Зміцнювати м'язи бічних країв язика, відпрацьовувати його піднімання. Формувати кінестетичні відчуття, допомогти уникати синкінезії.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, широко відкрити рот. Широким язиком потягтися до верхніх зубів, але не торкатися їх. Утримувати язик в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Пальці руки щільно притиснуті один до одного, долоня нагадує чашечку. Утримувати пальці в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Пальці рук щільно притиснуті один до одного, долоні нагадують чашечки. Утримувати пальці в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Швидше чайник закипає"

Рекомендації: Стежити, щоб кінчик язика був опущений і розташовувався біля нижніх зубів, а його спинка була піднята до піднебіння, стан язика та пальців був напружений, одночасно виконувалися рухи язика та руки.

ВІРШ:

Швидше чайник закипає,

В чашку чай наливай,

чашечка глибока і висока.

Наливай, не розливай,

ароматний, солодкий чай!

(вправа «Чашечка»)

(вправа «Чашечка»)

(вправа «Чашечка»)

«МАЛЯР»

Завдання: Вчити виконувати плавні рухи язиком, тренувати під'язикову зв'язку. Формувати в дитини відчуття незначного напруження, вміння напружувати та розслабляти м'язи органів артикуляції та руки.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутись, відкрити рот, широким кінчиком язика гладити піднебіння, рухаючи язик уперед-назад.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вгору, великий палець притиснутий до долоні, всі інші пальці прями, щілин між ними немає. Долоня відтворює рухи язика синхронно.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вгору, великі пальці притиснуті до долоні, всі інші пальці прями, щілин між ними немає. Долоні відтворюють рухи язика синхронно.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика:

"У кімнаті малярі"

ВІРШ:

*У кімнаті малярі
стелю білять угорі.*

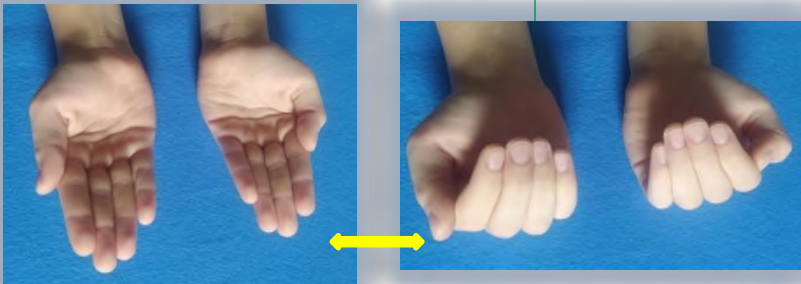
(вправа «Маляр»)

М'яка, широка щітка

Працює плавно й швидко.

(вправа «Маляр»)

Рекомендації: Стежити, щоб губи і нижня щелепа залишалися нерухомими, щоб кінчик язика сягав внутрішньої поверхні верхніх зубів під час руху вперед і не виходив за межі рота. Пальці притиснуті один до одного, великий палець спокійний і не робить зайвих рухів.

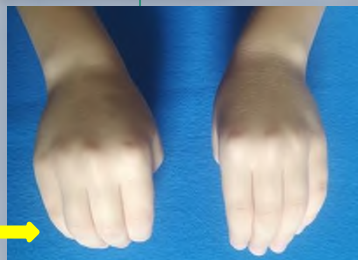
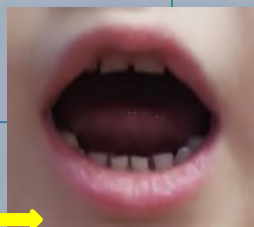
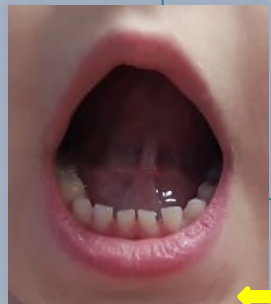

«КОНЯЧКА»

Завдання: Відпрацьовувати підйом язика вгору, готувати його до вироблення вібрації, розтягувати під'язикову зв'язку (вузечку). Активізувати м'язи кінчика язика і руки та зміцнювати їх.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутись, напіввідкрити рот, присмоктати язик до піднебіння, «цокаючи», мов «конячка».

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, великий палець притиснутий до долоні, щілин між іншими пальцями немає. Коли язик присмоктується до піднебіння – долоня рівна, пальці разом; коли язичок відривається від піднебіння – пальці згинаються.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, великі пальці притиснуті до долоні, щілин між іншими пальцями немає. Коли язик присмоктується до піднебіння – долоні рівні, пальці разом; коли язичок відривається від піднебіння – пальці згинаються.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Як конячка пробігає"

Рекомендації: Спочатку вправу виконують у повільному темпі, який потім прискорюється. Нижня щелепа не повинна рухатися — працює тільки язик. Стежити, щоб кінчик язика не завертався, щоб долоня та пальці руки були ненапружені, між пальцями не утворювалися щілини. Звертати увагу дитини на одночасні рухи язика та руки.

ВІРШ:

**Як конячка пробігає,
язичок наш добре знає.**

(вправа «Конячка»)

**Цок, цок, цок та цок –
Скаче, жвавий язичок.**

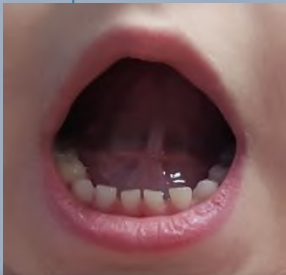
(вправа «Конячка»)

«ГРИБОЧОК»

Завдання: Відпрацьовувати вміння втримувати язик біля піднебіння, розтягуючи під'язикову вуздечку; відчувати напруження руки та кінчика і спинки язика. Сприяти розвитку м'язової сили, динамічній організації руху.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутись, напіввідкрити рот, присмоктати широкий язик до піднебіння, щоб язик утворив «шапочку гриба», а його вуздечка «ніжку». Утримувати в такому положенні відраховуючи від 1 до 10.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, пальці прямі, щілин між ними немає, великий палець опущений вниз - імітує вуздечку язика. Долоня та великий палець руки напружені.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, пальці прямі, щілин між ними немає, великі пальці опущені вниз - імітують вуздечку язика. Долоні та великі пальці рук напружені..

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"У грибка висока ніжка"**

Рекомендації: Стежити, щоб бічні краї язика були притиснуті рівномірно до піднебіння; долоня була напружена, пальці рівні. Великий палець руки напружений, без тремора, не робить зайвих рухів. Уникати спастичного застигання пальців руки в неприродному стані.

ВІРШ:

*У грибка – висока ніжка
Капелюшок під листком.
Хай язик побуде трішки
Ось таким грибком.*

(вправа «Грибочок»)

(вправа «Грибочок»)

«ГАРМОШКА»

Завдання: Відпрацьовувати вміння втримувати язик біля піднебіння, розтягуючи під'язикову вуздечку. Зміцнювати м'язи язика та руки, поліпшити їхню рухливість.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутись, напіввідкрити рот, присмоктати широкий язик до піднебіння «Грибком», змикати та розмикати зуби розтягуючи вуздечку.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз; великий, середній, безіменний пальці та мізинець притискаються до долоні, а вказівний та середній пальці витягуються уперед. Вказівний палець імітує стан язика (піднімається – опускається).

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз; великі, середні, безіменні пальці та мізинці притискаються до долонь, а вказівні та середні пальці витягуються уперед. Вказівні пальці імітують стан язика (піднімаються – опускаються).

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "На гармошці я заграю"

Рекомендації: Стежити, щоб під час виконання вправи губи не рухалися, бічні краї язика були притиснені рівномірно до піднебіння. Звертати увагу на зміну м'язового тону губ, язика та руки. Під час повторення вправи намагатися відкривати рот ширше, а вказівний палець піднімати вище.

ВІРШ:

На гармошці я заграю:

Рот відкрию – закриваю. (вправа «Гармошка»)

Свій язик «грибком» тримаю –

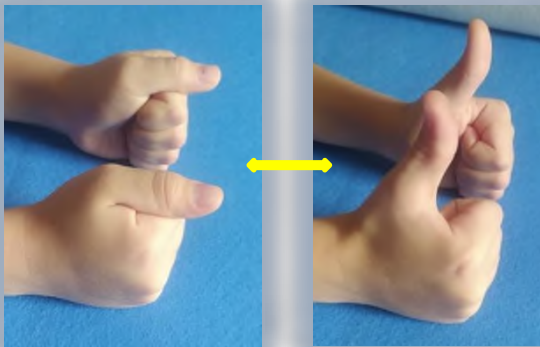
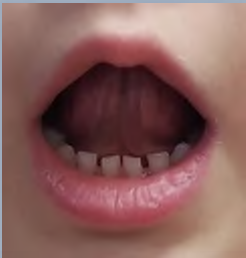
І його не відриваю. (вправа «Гармошка»)

«БАРАБАНЧИК»

Завдання: Відпрацьовувати піднімання язика й уміння напружувати його кінчик; утримувати напруження великого пальця руки, не дозволяти йому робити зайві рухи. Нормалізувати м'язи органів артикуляції та руки.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутись, напіввідкрити рот, поставити широкий язик за верхні зуби, багато разів чітко вимовити звук [Д]; Д-Д-Д..., постукуючи кінчиком язика по верхніх альвеолах (горбках за верхніми зубами).

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вбік (права долоня – вліво, ліва долоня – вправо), пальці руки зібрані в кулак; під час рухів язика – великий палець йде доверху та ритмічно відтворює рухи язика.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вбік (права долоня – вліво, ліва долоня – вправо), пальці рук зібрані в кулаки; під час рухів язика – великі пальці йдуть доверху та ритмічно відтворюють рухи язика.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Вчися бити барабани"

Рекомендації: Рот має бути весь час відкритий, губи посміхаються, нижня щелепа не рухається, працює тільки язик. Стежити, щоб звук [Д] мав характер чіткого удару, кінчик язика не завертався. Спочатку вимовляємо повільно, згодом – швидше. Рухи великого пальця повинні бути точними, ритмічними. Звертати увагу на напруження кінчика язика та великого пальця.

ВІРШ:

Вчися бити барабани

Д-д-д, д-д-д.

(вправа «Барабан»)

Твій язик слухняним стане

Д-д-д, д-д-д.

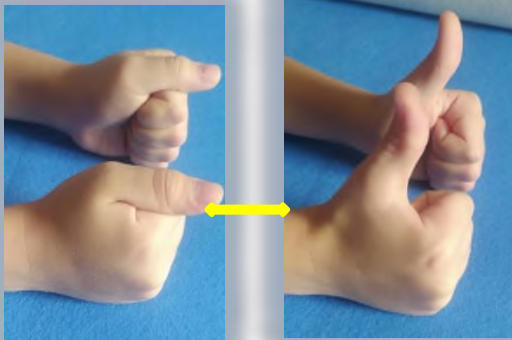
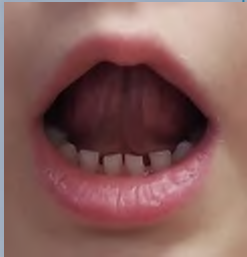
(вправа «Барабан»)

«МОЛОТОЧОК»

Завдання: Відпрацьовувати піднімання язика й уміння напружувати його кінчик; утримувати напруження великого пальця руки, не дозволяти йому робити зайві рухи. Нормалізувати м'язи органів артикуляції та руки.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутись, напіввідкрити рот, поставити широкий язик за верхні зуби, багато разів чітко вимовити звук [Т]; Т-Т-Т..., постукуючи кінчиком язика по верхніх альвеолах (горбках за верхніми зубами).

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вбік (права долоня – вліво, ліва долоня – вправо), пальці руки зібрані в кулак; під час рухів язика – великий палець йде доверху та ритмічно відтворює рухи язика.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вбік (права долоня – вліво, ліва долоня – вправо), пальці рук зібрані в кулаки; під час рухів язика – великі пальці йдуть доверху та ритмічно відтворюють рухи язика.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Вправний молоточок"**

Рекомендації: Рот має бути весь час відкритий, губи посміхаються, нижня щелепа не рухається, працює тільки язик. Стежити, щоб звук [Т] мав характер чіткого удару, кінчик язика не завертався. Спочатку вимовляємо повільно, згодом – швидше. Рухи великого пальця повинні бути точними, ритмічними. Звертати увагу на напруження кінчика язика та великого пальця.

ВІРШ:

Вправний молоточок стукає завзято

- **Т-т-т, т-т-т!** (вправа «Молоточок»)

Гвіздки забиває, майстру допомагає

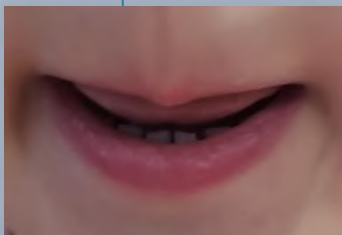
- **Т-т-т, т-т-т!** (вправа «Молоточок»)

«ІНДИЧОК»

Завдання: Зміцнювати м'язи язика та руки. Виробити вміння здійснювати рух язиком по верхній губі.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Напіввідкрити рот і широкий кінчик язика покласти на верхню губу; виконуючи швидкі рухи язиком вперед – назад, промовляти звуки схожі на голос індика: «бл-бл-бл».

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вгору, пальці зімкнуті, напівзігнуті. Швидко згинати пальці в верхніх і середніх фалангах, виконуючи хапальні рухи.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вгору, пальці зімкнуті, напівзігнуті. Швидко згинати пальці в верхніх і середніх фалангах, виконуючи хапальні рухи.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: "Індичок обідать хоче"

Рекомендації: Стежити, щоб рот був весь час відкритий, нижня щелепа не рухалася, працював тільки язик. Спочатку звук [Бл] вимовляти повільно, стежачи, щоб язик рухався по верхній губі, згодом – швидше. Рухи пальців повинні бути точними, ритмічними.

ВІРШ:

*Індичок обідать хоче
Та під ніс собі белькоче:
Бл-бл-бл!*

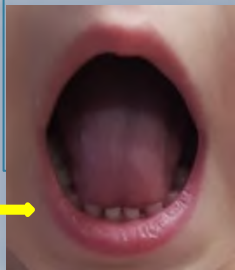
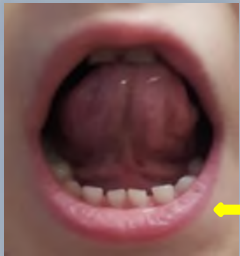
(вправа «Індичок»)

«ГОЙДАЛКА»

Завдання: Відпрацьовувати вміння швидко змінювати положення рук і язика. Нормалізувати м'язовий тонус, координувати рухи, робити їх точними, легкими, ритмічними.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, напіввідкрити рот покласти широкий язик на внутрішню сторону верхніх зубів й утримувати його в такому положенні протягом 5 секунд. Потім широкий язик і покласти на внутрішню сторону нижніх зубів й утримувати його там протягом 5 секунд. Так по черзі змінювати положення язика.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, пальці зімкнуті, щілин між ними немає. Рука імітує рухи язика – піднімається та опускається разом з язичком, долоня ненапружена.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, пальці зімкнуті, щілин між ними немає. Руки імітують рухи язика – піднімаються та опускаються разом з язичком, долоні ненапружені.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Ми на гойдалку присіли"**

Рекомендації: Стежити, щоб працював тільки язик, а нижня щелепа й губи залишалися нерухомими; між пальцями не було щілин, рухи язика та руки - синхронні, а долоня і язик – ненапружені.

ВІРШ:

Ми на гойдалку присіли

Наче в небо полетіли. (вправа «Гойдалка»)

Ти уважно подивись

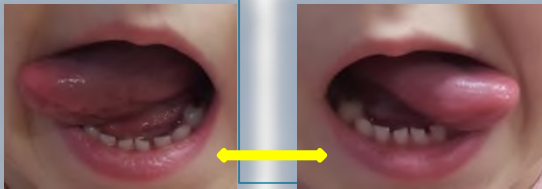
Язичок угору-вниз...! (вправа «Гойдалка»)

«ГОДИННИК»

Завдання: Відпрацьовувати ненапружені рухи рук та язика (вліво - вправо). Зміцнювати та активізувати поперечні та подовжні м'язи язика. Формувати кінестетичне відчуття розслаблення. Розвивати артикуляцію та дрібну моторику пальців.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, напіввідкрити рот, висовувати язик якомога далі і здійснювати ним плавні рухи з одного краю рота до іншого. Вправо повторити до 10 разів.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вниз, великий палець притиснутий до долоні, всі інші пальці разом, щілин між ними немає. Імітується рух маятника годинника – долоня повертається вправо-вліво. Рухи повторюють 10 разів.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вниз, великі пальці притиснуті до долонь, всі інші пальці разом, щілин між ними немає. Імітується рух маятника годинника – долоні повертаються вправо-вліво. Рухи повторюють 10 разів.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика:

"Мій годинник"

Рекомендації: Стежити, щоб працював тільки язик, а нижня щелепа й губи залишалися нерухомими; між пальцями не було щілин, рухи язика та руки - синхронні, а долоня і язик – ненапружені.

ВІРШ:

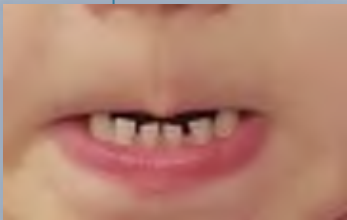
**Мій годинник без зупинки відраховує хвилинки.
Чуєш стукає: Тік-так, тік-так!** (вправа «Годинник»)
Язичком зроби ось так: Тік-так, тік-так!
(вправа «Годинник»)

«ШУХЛЯДКА»

Завдання: Відпрацьовувати відчуття напруження м'язів нижньої щелепи. Нормалізувати м'язовий тонус, координувати рухи, робити їх точними, легкими, ритмічними.

1 крок

Спостереження за сформованими вміннями і навичками дитини, за станом артикуляційної та дрібної моторики.

2 крок

Артикуляційна вправа:

Посміхнутися, напіввідкрити рот, висовувати нижню щелепу вперед так, щоб нижні зуби перекрили верхні. Потім перемістити так, щоб верхні зуби перекрили нижні. Вправу повторити до 10 разів.

3 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи провідної руки:

Долоня повернена внутрішньою стороною вгору, великий палець притиснутий до долоні, всі інші пальці тримати разом та загнути вгору. Кисть руки в такому положенні повільно просуваємо вперед – назад. Рухи руки та язика повинні бути синхронними. Рухи повторюють 10 разів.

4 крок

До виконання артикуляційної вправи приєднуємо рухи обох рук:

Долоні повернені внутрішньою стороною вгору, великі пальці притиснуті до долонь, всі інші пальці тримати разом та загнути вгору. Кисті рук в такому положенні повільно просуваємо вперед – назад. Рухи рук та язика повинні бути синхронними. Рухи повторюють 10 разів.

5 крок

Виконання артикуляційної вправи та рухів обох рук поєднуємо з промовлянням віршика: **"Я шухляду висуваю"**

Рекомендації: Стежити, щоб напружувалися м'язи нижньої щелепи, язик залишався нерухомим. Рухи руки та язика повинні бути синхронними.

ВІРШ:

**Я шухлядку висуваю,
Ну а потім закриваю.** (вправа «Шухлядка»)

**ПАЛЬЧИКОВІ ВПРАВИ З ПРЕДМЕТАМИ,
які рекомендовані для застосування
на творчому етапі біоенергопластики**

Пальчикова вправа «Бегемот» (з прищіпкою)

Прийшов до мене бегемот,
Широко відкрив свій рот
Кусь-кусь-кусь – кусає ручку,
Віджену велику злючку.

Покручу і роздивлюсь
Я ж ні краплі не боюсь!
Це ж не бегемот кусає
Це прищіпочка щипає.

(Беремо прищіпку в праву руку.)

*(Прищіпочку відкриваємо правою рукою,
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Бегемот»**)*

(Прищіпочкою «кусаємо» кожен палець правої руки)

(Прищіпочкою «кусаємо» кожен палець лівої руки)

(Крутимо прищіпку між долоньками)

(Прищіпочкою «кусаємо» кожен палець правої руки.)

(Прищіпочкою «кусаємо» кожен палець лівої руки.)

Намистинка є у мене
Жовта, синя і зелена.
Пальчиками я візьму.

Зрозумієш, ось чому.
Права-ліва, права-ліва,
Права-ліва, права-ліва.

Це не намистинка — диво!

Пальчикова вправа «Намистинки»

(з помпоном)

(Беремо намистинку у ліву руку)

(Стискаємо і розтискаємо намистинку то в правій, то в лівій долоньках.)

*(Тримаємо намистинку всіма пальчиками,
перекладаємо в ліву (праву) руку)*

*(Тримаємо намистинку великим та вказівним пальчиками,
перекладаємо в великий та середній пальчики лівої (правої) руки;
перекладаємо в великий та безіменний пальчики лівої (правої) руки;
перекладаємо в великий палець та мізинець лівої (правої) руки
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Годинник»**)*

(Долоньки складаємо «човником»,

*Намистинка гойдається в середині долоньок та
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Футбол»**)*

Пальчикова вправа «Липучка»

(з липучкою для одягу)

На столі лежить липучка
Дуже незвичайна штучка.
Цікавезна і смішна.
Ось їх дві, а так – одна.

І колюча, і м'якенька.

Довжелезна й коротенька.

А про користь промовчу,
Гратись можна досхочу.

(Беремо липучку в праву руку)

(Розліплюємо – зліплюємо липучку)

*(Розліплюємо й показуємо дві частини,
зліплюємо і показуємо липучку)*

*(Розліплюємо і проводимо пальчиками по колючій
частині липучки та одночасно виконуємо артикуляційну вправу «Голочка»;
проводимо пальчиками по м'якенькій.
частині липучки та одночасно виконуємо артикуляційну вправу «Млинчики»)*

*(Розліплюємо і зліплюємо тільки краї, щоб утворилась
довга липучка, потім знову зліплюємо – коротка липучка)*

(Скручуємо липучку в трубочку, потім розкручуємо)

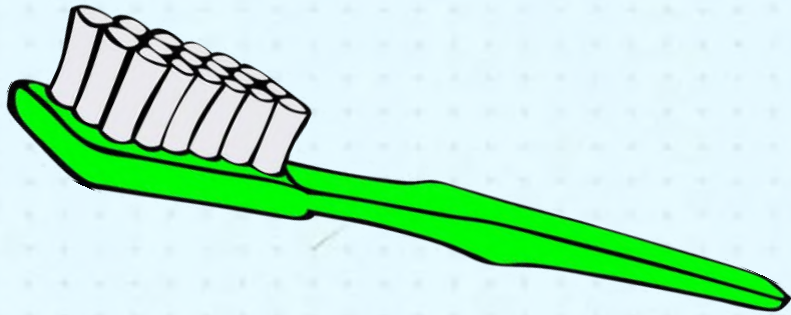

Пальчикова вправа «Млинці» (з серветкою квадратної форми)

У неділю буде свято
З мамою печем млинці.
Вийде в нас їх так багато,
Пригощатимем в кінці.
Як квадратик – то із кремом,
Ну а ромбиком – із джемом.
З яблучками – прямокутник,
Ну а з вишнями - трикутник.
Можна в трубочку скрутити,
І сирочком начинити.
Їх порізати рівненько
І прикрасити гарненько.

(Беремо «млинчик» в руки)
(Перекладаємо «млинчик» з правої долоньки на ліву долоньку;
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Печемо млинці»**)
(«Млинчик» лежить на лівій долонці,
а правою долонькою погладжуємо його коловими рухами.)
(«Млинчик» лежить на правій долонці,
а лівою долонькою погладжуємо його коловими рухами)
(Складаємо «млинчик» квадратиком – вчетверо)
(Складаємо «млинчик» ромбиком –
загинаємо куточки до середини «млинчика»)
(Складаємо «млинчик» прямокутником – вдвоє.)
(Складаємо «млинчик» трикутником –
з'єднуємо протилежні куточки.)
(Скручуємо «млинчик» трубочкою.)
(Постукуємо по краях «млинчика» лівою – правою рукою.)
(Тримаємо «млинчик» лівою рукою,
а ребром правої руки – «ріжемо»)
(Тримаємо «млинчик» правою рукою, а лівою – «посипаємо»)

Пальчикова вправа

«Щітка»

(з зубною щіточкою)

Щітку ми в руках тримаєм
І долоньками стискаєм.

Ми від щітки не втечемо,

В іншу руку ми візьмемо

І по пальчиках підемо.
Кожен пальчик по порядку

Ось і маєм ми зарядку.

(Беремо щітку в праву руку)

*(Перекладаємо щітку з руки в руку,
стискаючи її долоньками)*

*(Проводимо щіткою по пальчиках лівої руки;
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Гребінець»**)*

*(Проводимо щіткою по пальчиках правої руки та
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Гребінець»**)*

*(Проводимо щіткою по пальчиках лівої руки;
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Гребінець»**)*

*(Проводимо щіткою по пальчиках правої руки та
одночасно виконуємо **артикуляційну вправу «Гребінець»**)*

Пальчикова вправа «Вирішили пальчики сильними стати»

(з резиночками)

(Стискаємо й розтискаємо кулачки)

(Показуємо долоньки)

*(Беремо резиночку в праву руку,
кладемо її на ліву долоньку)*

(Перекладаємо резиночку на праву долоньку)

*(Одягаємо резиночку на великі пальці обох рук,
розтягуємо в сторони декілька разів одночасно
виконуючи **артикуляційну вправу «Посмішка»**)*

*(Одягаємо резиночку на вказівні пальці обох рук,
розтягуємо декілька разів одночасно
виконуючи **артикуляційну вправу «Посмішка»**)*

*(Одягаємо резиночку на середні пальці обох рук,
розтягуємо декілька разів одночасно
виконуючи **артикуляційну вправу «Посмішка»**)*

*(Одягаємо резиночку на безіменні пальці обох рук,
розтягуємо декілька разів одночасно
виконуючи **артикуляційну вправу «Посмішка»**)*

*(Одягаємо резиночку на мізинці пальці обох рук,
розтягуємо декілька разів одночасно
виконуючи **артикуляційну вправу «Посмішка»**)*

Вирішили пальчики сильними стати.

Як же ж їх можна потренувати?

Спробуйте взяти резиночку в руки

І поробити корисні штуки.

Пальчик великий мужній у нас,

А вказівний нам показує час.

Пальчик середній для решти опора,

А безіменний спить від учора.

Ну а найменший? Як його звати?

Це в нас мізинчик. Всім треба знати!

**АВТОРСЬКІ КАЗКИ У ФОРМІ ПРЕЗЕНТАЦІЙ,
які допоможуть дітям при виконанні вправ
на творчому етапі біоенергопластики**

Дуже давно Бджола та Оса жили разом в лісі. Дім подружки змайстрували на дереві в дуплі, за допомогою молоточків. **(вправа «Молоточок»)**

Бджола вдень літала на поле та збирала медок. Прокинеться Бджола раненько та посміхнеться сонечку, **(вправа «Посмішка»)** зробить зарядку, умиється та почистить зубки. **(вправа «Почистимо зубки»)**

Подивиться Бджола на годинник і летить в поле. **(вправа «Годинник»)**

Цілий день Бджола збирає медок, своїм хоботком, який нагадував маленький хоботок слоника. **(вправа «Слоник»)**

А Оса, коли прокидається, п'є чай з чашечки. **(вправа «Чашечка»)** Їсть млинчики з медом. **(вправа «Печемо млинчики»)**

Весь день Оса катається на гойдалці **(вправа «Гойдалка»)** та безупинно базікає з іншими осами, наче індик.

(вправа «Індичок»)

Ввечері втомлена Бджола прилітає додому і знову трудиться. Вона шиє одяг гострою голочкою. **(вправа «Голочка»)** Фарбує стелю в оселі. **(вправа «Маляр»)** Наступного ранку бджола знову летить на поле працювати.

Одного разу повернулась Бджола з поля, а Оса їй говорить:

- Мало меду принесла, лети назад.

Образилась Бджола й полетіла з дому. Летить і плаче. Побачив її дідусь:

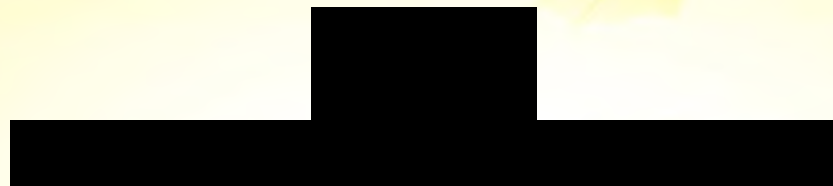
- Чого ти плачеш?

- Мені немає де жити. – каже Бджола.

- Не плач, я тобі новий дім побудую... Побудував дідусь себе в саду для Бджоли дерев'яний дім.

Живе Бджола з тих пір в зручному вулику і добром за добро дідусеві віддячує – солодким медком, схожим на смачне варення! **(вправа «Смачне варення»)**

Великий кленовий листочок, що висів на нижній гілочці дерева, дуже сумував. Помітив це вітерець, зірвав листочок з гілки і підкинув високо вгору .

Листочок долетів до сонечка. Воно було таке кругле, наче ротик бегемотика. **(вправа «Бегемот»)**
Сонечко полоскотало листочок своїм промінчиком, який дуже був схожим на блискучу голочку. **(вправа «Голочка»)**
Потім сонечко посміхнулось кленовому листочку і розвеселило його. **(вправа «Посмішка»)**

Подув вітерець і листочок полетів далі... Пролітаючи над дитячим садочком він помітив гойдалку і захотів покататися на ній. **(вправа «Гойдалка»)**

Біля гойдалки стояла висока гірка. Листочок почав з неї з'їжджати. **(вправа «Гірка»)**

А потім перелетів на дерев'яного коника й весело поскакав. **(вправа «Конячка»)**

Листочку дуже захотілося покататися на іграшковому човнику, але у нього було зламане вітрило. **(вправа «Вітрило»)**

Кленовий листочок знайшов молоточок і відремонтував човник. **(вправа «Молоточок»)**

Почув листочок веселі дитячі голоси. Обернувся і побачив як хлопчики грають у футбол, **(вправа «Футбол»)**
а дівчатка для лялечок печуть млинчики. **(вправа «Млинчики»)**

Почув кленовий листочок чарівну мелодію, яка долинала з вікна дитячого садочка. Підлетів ближче і впізнав – це ж грає гармошка! **(вправа «Гармошка»)**

Подивився листочок на небо. Сонечко вже спати лягає.

- Час мені додому повертатися. – подумав листочок. Підняв вітерець листочок в повітря і поніс до рідних листочків на кленовому дереві, які визирали через високий паркан, чекаючи свого брата- мандрівника.

(вправа «Парканчик»)

Одного разу Петрик вирішив піти в зоопарк. Ось прийшов він в зоопарк і бачить, що в ставку сидить хтось величезний, як гора, і рот широко відкриває. Це був бегемот. (вправа «Бегемот»)

Петрик подивився на бегемота і тільки хотів далі йти, як чує: ква-а-а, ква-а-а. Петрик повернувся і побачив жабок, які посміхалися. (вправа «Посмішка»)

Йде Петрик далі: «Ой, хто це такий великий, з довгим носом?» – здивувався хлопчик. «Впізнав! Це ж слон поливає, травичку своїм хоботом.» (вправа «Слоник»)

Петрик помилювався слоном і пішов до іншої клітки. А там нікого немає, тільки довгий гумовий шланг валяється посередині. Але раптом шланг заворушився. Хлопчик побачив, що це змія, виблискує на сонечку, мов голочка. (вправа «Голочка»)

Петрик несподівано почув, як хтось белькоче. Хлопчик обернувся і угледів великого індика. (вправа «Індик»)

Він глянув вгору і помітив мавпочку, яка спускалася з гірки. (вправа «Гірка»)

Поспостерігав Петрик за мавпочкою і пішов далі. Бачить, конячка дітей катає. Захотів і сам покататися.

Сів на конячку і поскакав. (вправа «Конячка»)

Петрик покатався, зліз з коня і раптом побачив себе в дзеркалі: «Ох, який я став кошлатий! Напевно, дуже швидко на конячці мчав! Треба зачесатися!» Дістав гребінець і почав зачесуватися. (вправа «Гребінець»)

Він привів себе в порядок і раптом подумав: а чи не час йому йти додому? Подивився на годинник. На жаль, було вже пізно: пора повертатися додому. (вправа «Годинник»)

Хлопчик, дорогою додому, побачив крамничку і вирішив придбати подарунок для мами. Він купив скриньку з блискучою шухлядою. (вправа «Шухлядка»)

Петрик швидко побіг додому, щоб розповісти матусі, кого зустрів в зоопарку, подарувати скриньку та побачити її чарівну посмішку! (вправа «Посмішка»)

Настала зима. Надворі панувала дивовижна погода. Сонечко світило, але не гріло. Воно було таке велике, таке кругленьке, як бегемотик. *(вправа «Бегемот»)*

Біля будинку Оленки пролітав сніг. Він засипав паркан *(вправа «Парканчик»)* та гойдалку *(вправа «Гойдалка»)*.

Оленка з друзями тепло одяглися, взяли лопатки *(вправа «Лопатка»)* та пішли в двір гуляти.

Від морозу сніг під ногами аж порипував. *(вправа «Печемо млинчики»)*

Друзі вирішили зробити снігову гірку. *(вправа «Гірка»)*

Гірка вийшла високою, як гриб-велетень *(вправа «Грибок»)* та вузькою й блискучою, як голочка. *(вправа «Голочка»)*

Дітвора весело спускалася з гірки. *(вправа «Гребінець»)*

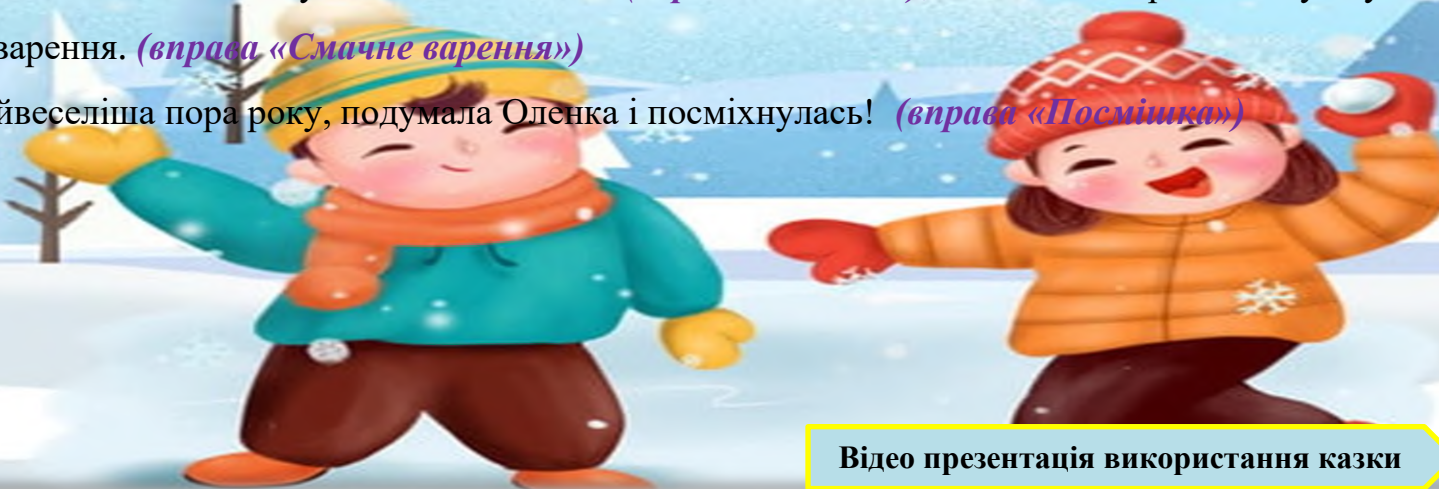
Довго у дворі лунав дитячий сміх. Щоки в малят зарум'янилися, носики стали червоними.

Оленка подивилася на годинник *(вправа «Годинник»)* та згадала, що вже час повертатися додому.

Дівчинка побігла вузькою доріжкою *(вправа «Голочка»)* та вмить опинилася біля свого будинку.

Оленка вдома випила чаю з улюбленої чашечки *(вправа «Чашка»)*, щоб не захворіти та скуштувала малинового варення. *(вправа «Смачне варення»)*

Зима – найвеселіша пора року, подумала Оленка і посміхнулась! *(вправа «Посмішка»)*

Відео презентація використання казки

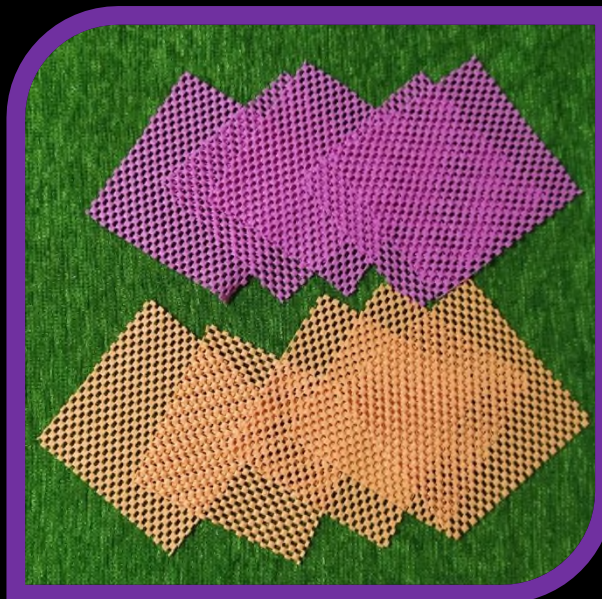

**АТРИБУТИ,
які допоможуть підвищити інтерес
до виконання вправ
на творчому етапі біоенергопластики**

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Психічні процеси - складні утворення, в яких беруть участь різні психофізіологічні функції та різні сторони свідомості. Психічні процеси мають свій специфічний зміст (пізнавальні, емоційні, вольові) і розкриваються через розвиток цього змісту.

Біоенергопластика - це поєднання рухів артикуляційного апарату з рухами кистей рук. Біоенергія - це та енергія, яка знаходиться усередині людини. Пластика - плавні, розкріпачені рухи тіла, рук.

Мовна зона головного мозку - зона кори головного мозку, що бере участь у роботі з інформацією, пов'язаною з вимовою .

Моторна зона головного мозку - зона кори головного мозку, яка відповідає за планування, контроль і виконання довільних рухів .

Кінестетичні відчуттями (рухові) - це відчуття людиною рухів і положення частин власного тіла.

М'язовий тонус - це стан тривалої напруги або скорочення м'язів, який дозволяє виконувати певні функції – утримання певної пози в просторі.

Спастичність - це комплекс симптомів, що характеризується підвищеним тонусом м'язів, спазмами м'язів при скороченні.

Прояви спастичності кінцівок залежать від швидкості руху, — при швидкому пасивному рухові в суглобі зростає протидія рухові. І навпаки, повільний рух відбувається з меншим опором.

Індукція - це зміна одного процесу на протилежний: збудження на гальмування чи навпаки.

Гіперкінез - патологічні, раптові, мимовільні насильницькі рухи в різних групах м'язів.